

Nefnda- og greiningarsvið Alþingis
b.t. allsherjar- og menntamálanefndar
sent á umsagnagátt Alþingis

Reykjavík, 5. október 2026

Efni: Umsögn Samtaka iðnaðarins um frumvarp til breytinga á refsiramma höfundalaga nr. 73/1972

Samtök iðnaðarins (hér eftir „SI“ eða „samtökin“ eftir atvikum) hafa tekið til umsagnar frumvarp til breytinga á refsiramma höfundalaga, mál nr. 108 á 158. löggjafarþingi. Samtökin fagna framlögðum breytingartillögum frumvarpsins á lögum um höfundarétt nr. 73/1972 þar sem lagt er til að refsiramma fyrir stórfelld eða ítrekuð brot gegn höfundarétti muni varða sektum eða fangelsi allt að sex árum. Með frumvarpinu er stigið mikilvægt skref til að styrkja vernd hugverkaréttinda og bregðast við neikvæðri þróun síðustu ára í tengslum við ólögmæta dreifingu höfundaréttarvarins efnis.

Ólöglegt streymi og niðurhal sjónvarpsefnis hefur verið vaxandi vandamál hérlandis sem hefur veruleg áhrif á samkeppnishæfni m.a. fjölmiðla og kvikmyndaframleiðenda. Hugverk eru ein af mikilvægustu undirstöðum verðmætasköpunar í íslensku atvinnulífi og forsenda vaxtar í fjölmörgum atvinnugreinum.

Nauðsyn hækkunar á refsiramma

Samtökin telja að núverandi refsiramma höfundalaga endurspegli ekki alvarleika stórfelldra brota á lögunum. Samkvæmt gildandi lögum er hámarksrefsing allt að tveggja ára fangelsi, sem er lág refsing í ljósi þess tjóns sem slík brot geta valdið rétthöfum og lögmætum rekstri fyrirtækja. Ólöglegt IPTV-streymi og önnur sambærileg starfsemi hefur aukist verulega á undanförunum árum. Slík starfsemi felur oft í sér skipulagða endursölu á höfundaréttarvörðu efni án heimildar rétthafa. Ekki hefur tekist að sporna gegn framangreindri þróun og ólögmæt starfsemi fengið svigrúm til þess að vaxa. Þessi þróun grefur undan fjárfestingum í skapandi greinum og veikir rekstrargrundvöll fyrirtækja sem starfa á löglegum markaði. Samtökin telja því mikilvægt að refsheimildir taki mið af raunverulegum áhrifum slíkra brota og að hækkun refsiramma stuðli að auknum fælingarmætti og sterkari viðbrögðum réttarkerfisins við skipulagðri brotastarfsemi. Mikilvægt er að með hækkun refsiramma fylgi jafnframt viðbrögð lögreglu og ákærvalds við stórfelldum brotum. Verði frumvarpið samþykkt mun það hafa í för með sér mikilvæga breytingu á möguleikum lögreglunnar til að beita rannsóknarúrræðum, þá einkum þeim í XI. kafla laga um meðferð sakamála nr. 88/2008, en skilyrði fyrir símahlustun og öðrum sambærilegum úrræðum er að rannsókn beinist að broti sem varðað geti að lögum sex ára fangelsi og að ríkir almanna- eða einkahagsmunir krefjist þess.

Samhliða framlögðum tillögum að breytingum á höfundalögum telja samtökin mikilvægt að stjórnvöld leggi áherslu á vitundarvakningu meðal almennings um neikvæð áhrif ólöglegs niðurrhals og streymis. Notendur gera sér almennt ekki grein fyrir því að með nýtingu eru þeir að styðja við ólöglega starfsemi sem getur tengst skipulagðri brotastarfsemi og haft skaðleg áhrif á menningar og skapandi greinar. Samtökin hvetja stjórnvöld til að halda áfram að vinna með atvinnulífi og öðrum hagaðilum að markvissum aðgerðum sem bæði styrkja lagaumgjörð og auka vitund um lagalegar og samfélagslegar afleiðingar höfundaréttarbrot.

Samtökin telja frumvarpið mikilvægt skref til að styrkja vernd hugverkaréttinda og bæta rekstrarumhverfi þeirra sem byggja starfsemi sína á þróun og nýtingu hugverka.

Virðingarfyllst,

f.h. Samtaka iðnaðarins

Lilja Björk Guðmundsdóttir
yfirlögfræðingur